

Ігнатушко Ю.І.

доцент кафедри інформаційних технологій та кібернетичної безпеки
Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Правовий захист комп'ютерного програмного забезпечення

Актуальною проблемою сьогодення учасників відносин у сфері використання комп'ютерного програмного забезпечення є його правовий захист.

Тому на часі – вироблення єдиного комплексного підходу, розробка правових та організаційних засад використання комп'ютерного програмного забезпечення, розв'язання проблеми використання неліцензійного комп'ютерного програмного забезпечення

Відносна новизна виниклих проблем, стрімке нарощування процесів комп'ютеризації суспільства ставлять перед правоохоронними органами складні питання виявлення і розслідування злочинів щодо порушення авторського права на комп'ютерні програми.

Відповідно до Закону України "Про авторське право і суміжні права" і Бернської конвенції "Про охорону літературних і художніх творів", комп'ютерні програми охороняються як літературні твори.

Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження [1, с.18].

Розвиток комп'ютерної техніки та інформаційних технологій призвели до появи „комп'ютерних злочинів”. Найчастіше вони трактується як злочини, що пов'язані з електронно – обчислювальною технікою (ЕОМ) та порушенням авторського права на комп'ютерні програми (програмні продукти).

Комп'ютерні злочини, як правило, мають економічне підґрунтя.

На сьогоднішній день в Україні сформовано законодавчу базу щодо створення, відтворення, розповсюдження комп'ютерних програм, визначено основні вимоги щодо розпорядження майновими правами на них та суворе покарання за неправомірне їх використання [2, с.101] .

Порушенням авторського права можуть бути наступні дії :

тиражування та поширення примірників комп'ютерних програм на носіях інформації без дозволу власника авторських прав;

незаконне поширення програмних продуктів через телекомунікаційні мережі (електронна пошта, Інтернет, тощо);

продаж комп'ютерної техніки разом з незаконно встановленим програмним забезпеченням.

Одним з найефективніших методів виявлення та документування незаконної діяльності з тиражування і поширення комп'ютерного програмного забезпечення є комплекс оперативно – розшукових дій які забезпечують виявлення контрафактних комп'ютерних програм та подальше їх вилучення і направлення для дослідження.

Як показує практика, бувають випадки коли продавець контрафактний примірників комп'ютерних програм стверджує, що не знав, що товар – контрафактний, що він вважав, що якщо є накладна на компакт-диски, то вони ліцензійні, тому необхідно критично оцінювати його твердження.

Подібного роду заяви затриманого розповсюджувача контрафактної продукції є спробою ухилитися від адміністративної або кримінальної відповідальності.

Щоб спростувати такі неправдиві твердження, необхідно отримати і документально зафіксувати наступні дані :

встановити коли та на яких посадах правопорушник працював раніше,

чи мав він за своєю роботою чи фахом відношення до інформаційних технологій;

з'ясувати, чи був ознайомлений правопорушник з нормативними актами, що регламентують порядок продажу окремих видів товарів, зокрема з вимогами законодавства про захист права споживачів, якщо так, то як продавець інформував споживачів про походження товару, визнаного контрафактним;

з'ясувати, чи притягувалася дана особа до адміністративної чи кримінальної відповідальності за правопорушення пов'язані з обігом контрафактної продукції або порушень правил торгівлі.

Бувають випадки, коли керівництво підприємства, організації стверджує, що не знало що співробітниками організації використовують неліцензійні комп'ютерні програми. Проте, про операційні системи та спеціальне програмне забезпечення (програми обліку, системи проектування тощо) керівництво та бухгалтер підприємства знати зобов'язані, хоча б з тієї причини, що всі легально придбані програмні продукти повинні бути поставлені на баланс.

Як загальний висновок треба зазначити, що використання і впровадження сучасних інформаційних технологій привело до появи нових видів злочинів, зокрема, до порушень роботи автоматизованих систем і несанкціонованому доступу до комп'ютерної інформації, порушення авторського права. По своєму механізму, способам вчинення ці злочини мають визначену специфіку, яка характеризується високим рівнем латентності і низьким рівнем розкриваємості, а окремі види таких злочинів мають транснаціональний характер.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що система і структура сучасного правового регулювання використання комп'ютерного програмного забезпечення потребує певного вдосконалення механізму державного контролю, одним з аспектів якого є забезпечення пріоритету закону.

Список використаних джерел

1. Дмитришин В. С. Інтелектуальна власність на програмне забезпечення в Україні / В. С. Дмитришин, В. П. Березанська. – К. : Вірлен, 2005. – 312 с.

2. Ігнатушко Ю. І. Організаційні засади використання комп'ютерних програм в органах виконавчої влади / Ю. І. Ігнатушко, В. В. Наумов // Бюл. з обміну досвідом роботи / МВС України. – 2008. – № 172. – С. 99–101.